

19 JUNI 1987

2.k.

1987/1136-1

1) Energiministeriet

Stempelnot.:

2-4) Tilsynsrådene for Ribe, Vejle og Sønderjyllands amter

5) Århus Kommune

Att. Kristian Mølgård, Byrådssekretariatet

+ resumésamling

I skrivelse af 19. december 1986 anmodede Energiministeriet Indenrigsministeriet om bidrag til besvarelse af følgende spørgsmål fra Folketingets Energipolitiske Udvalg:

"Kan energiministeren oplyse udvalget, om Naturgas Syd's eksportaktiviteter (Tyrkiet) er i overensstemmelse med selskabets formålsparagraf?"

Som tidligere meddelt, anmodede Indenrigsministeriet i skrivelse af 29. december 1986 tilsynsrådene for Ribe, Vejle og Sønderjyllands amter, hvorunder det almindelige tilsyn med størstedelen af Naturgas Syd's aktiviteter hører, om en udtalelse.

Indenrigsministeriet har den 6. april 1987 modtaget vedlagte svar fra de berørte tilsynsråd. Tilsynsrådene udtaler bl.a. følgende:

"Lovligheden af den mellem Naturgas Syd I/S og det tyrkiske statselskab Botas indgåede kontrakt må vurderes på grundlag af almindelige regler for afgrænsning af kommuners og dermed kommunale fællesskabers virksomhed samt på grundlag af Naturgas Syd's vedtægter.

"Kommunalfuldmagten" giver mulighed for, at kommuner (og kommunale fællesskaber) kan deltage i forskellige former for forsyningsvirksomhed indenfor en række traditionelt afgrænsede områder, der navnlig omfatter vand, gas, elektricitet og varme. Det er endvidere almindeligt accepteret, at kommunale forsyningsvirksomheder kan varetage andre opgaver, i det omfang de knytter sig

som et naturligt og tæt accessorium til selve forsyningsopgaven. Hermed tænkes først og fremmest på salg af biprodukter, der opstår ved produktionen af den omhandlede forsyning. Da en sådan accessorisk virksomhed imidlertid ofte vil ske i konkurrence med privat erhvervsvirksomhed, og da det i øvrigt ikke er en kommunal opgave uden særlig hjemmel at drive almindelig produktions- eller salgsvirksomhed, er det tilsynsrådernes opfattelse, at der er forholdsvis snævre grænser for, hvilke accessoriske opgaver en forsyningsvirksomhed kan varetage.

Det er på denne baggrund tilsynsrådernes opfattelse, at det må betragtes som særdeles tvivlsomt, om salg af know-how i udlandet kan betragtes som et lovligt accessorium til Naturgas Syd I/S' hovedvirksomhed, der ifølge vedtægten består i distribution af naturgas indenfor den sydjyske region. Tilsynsrådene finder ikke, at der er en så udpræget sammenhæng mellem lokal distribution og systemeksport, som forudsat i hidtidig praksis.

Tilsynsrådene finder det i denne henseende ikke afgørende, at den konkrete kontrakt er indgået "free of charge", og at kontrakten i øvrigt er garanteret af Energifonden af 14.7.1981.

Ifølge § 2, stk. 3, i Naturgas Syd I/S' vedtægter kan selskabet påtage sig andre energiplanlægnings- og forsyningsopgaver. Denne bestemmelse synes umiddelbart at give selskabet ret vide rammer for at påtage sig opgaver, der går ud over selskabets hovedformål. Da selskabet imidlertid som et kommunalt fællesskab er underkastet de almindelige rammer for kommunal virksomhed, er det tilsynsrådernes opfattelse, at den nævnte bestemmelse må fortolkes dels i lyset af de begrænsninger, der følger af "kommunalfuldmagten", dels i lyset af selskabsvedtægternes bestemmelser i øvrigt, herunder navnlig den beskrivelse af selskabets formål og opgaver, der er indeholdt i vedtægtens § 2, stk. 1 og 2.

På denne baggrund er det tilsynsrådernes opfattelse, at den nævnte bestemmelse i § 2, stk. 3, alene giver selskabet mulighed for at påtage sig andre planlægnings- og forsyningsopgaver, i det omfang de er nært sammenfaldende med selskabets hovedopgave og i det omfang, de vedrører eller har nær tilknytning til selskabets geografiske virkeområde, nemlig den sydjyske region.

Sammenfattende skal tilsynsrådene herefter udtale, at man er af den opfattelse, at der ikke i selskabets vedtægter eller udfra den afgrænsning af selskabets opgaver, der følger af almin-

delige grundsætninger for kommunale fællesskabers virkeområde, synes at være hjemmel for selskabet til at indgå i den omhandlede eksportaktivitet."

Indenrigsministeriet skal i anledning af tilsynsrådets udtalelse generelt bemærke, at spørgsmålet om offentlige myndigheders salg af viden er af forholdsvis ny dato, og at retstilstanden på området ikke kan anses for endeligt afklaret.

Ifølge fast kommunalretlig praksis kan kommunerne som udgangspunkt ikke beskæftige sig med handel, håndværk og industri. Undtaget herfra er dog produktion til eget brug, forsyning af borgerne med elementære goder som vand, gas, varme m.v. samt salg af biprodukter fra kommunernes virksomhed.

Det forbud, der gælder mod kommunal produktion med salg for øje, har sin baggrund i hensynet til det private erhvervsliv. Kommunernes økonomiske forhold (især retten til skatteudskrivning) ville give kommunerne en uantagelig konkurrencemæssig fordel. Når kommunerne på den anden side lovligt kan afsætte biproduktion, skyldes det hensynet til kommunernes økonomi, d.v.s. et hensyn til rationel forvaltning af borgernes penge. Når der er tale om biprodukter, vejer dette hensyn tungere end hensynet til at undgå konkurrenceforvridning i forhold til det private erhvervsliv.

Ved biprodukter forstås traditionelt produkter, der er opstået i forbindelse med anden lovlig kommunal virksomhed som en uundgåelig følge af denne. Som eksempel kan nævnes koks fra produktion af gas samt varer, der fremkommer som følge af revalideringsvirksomhed. Også periodisk overkapacitet kan anses som biproduktion, som kommunerne kan afsætte.

Viden, - know how - der opsamles i et kommunalt system, har mange lighedspunkter med traditionel kommunal biproduktion. Salgbar viden kan således være en følge fx af forsyningsvirksomhed. En kommune må derfor som udgangspunkt kunne sælge sin viden - på konsulentbasis - på samme måde som for øvrige biprodukters vedkommende.

Det, der ovenfor er beskrevet, er salg af biprodukter, der kan afhændes, uden at kommuner forarbejder eller på anden måde investerer i produktet før salg. Et andet problem melder sig, hvis kommuner for at kunne afsætte sine biprodukter på en økonomisk forsvarlig måde - eller måske for overhovedet at kunne af-

sætte dem - må forarbejde biproduktet eller iværksætte et større salgsarbejde.

Det antages, at hvis en kommune ikke kan finde aftagere, der vil betale en rimelig pris for et biprodukt, må forarbejdning normalt kunne ske, indtil en sådan økonomisk forsvarlig afsætning kan ske. Har man imidlertid "forbedret" biproduktet så meget, at det herefter kun udgør en mindre del af et nyt produkt, vil der være tale om ny selvstændig, og dermed som udgangspunkt ulovlig produktion. Hensynet til at undgå konkurrenceforvridning i forhold til det private erhvervsliv får så igen overvægt.

De samme principper kan anvendes ved salg af know how, hvis salget forudsætter mere udgiftskrævende forundersøgelser eller markedsføringarbejde.

Hvis udgiften er nødvendig for at afsætte den pågældende know how til en rimelig pris, må udgiften som udgangspunkt anses for lovlig, selv om salget sker i konkurrence med private erhvervsdrivende. Det vil dog være en forudsætning, at udgiften står i et rimeligt forhold til den forventede indtjening, og at markedsføringen m.v. ikke har et så stort omfang, at markedsføringen i sig selv kan anses som ny (ulovlig) produktion. Ved bedømmelsen af disse forudsætningers opfyldelse indgår med betydelig vægt hensynet til at undgå konkurrenceforvridning i forhold til det private erhvervsliv. Hvis der undtagelsesvist ikke er sådanne hensyn til det private erhvervsliv, fordi der ikke findes tilsvarende fabrikation eller tilsvarende viden i det private erhvervsliv, vil fx et mere omfattende markedsføringsarbejde formentlig kunne anses som lovligt.

I den konkrete sag har Naturgas Syd efter det oplyste indgået kontrakt med det tyrkiske statselskab Botas om konsulentbistand til nogle undersøgelser af, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt at indføre naturgas i et område i Tyrkiet. Projektets formål for Naturgas Syd på længere sigt må antages at være at få kontrakt på konsulentarbejde i forbindelse med udførelse af projektet. Den nu afsluttede forundersøgelse kan betragtes som markedsføring af den know how, som Naturgas Syd besidder. Indenrigsministeriet har ikke kendskab til markedsføringsudgifternes størrelse. Da kontrakten mellem Naturgas Syd og det tyrkiske statselskab Botas imidlertid efter det oplyste ikke er indgået i konkurrence med private erhvervsdrivende, er der efter Indenrigsministeriets opfattelse tale om en lovlig kommunal opgave. Det er

imidlertid en forudsætning, at naturgasselskaberne varetager opgaven på forsvarlig måde, således at de deltagende kommuner ikke pådrager sig ekstraordinært store økonomiske risici.

Formålsbestemmelser i vedtægter for kommunale fællesskaber må fortolkes i lyset af de almindelige kommunalfuldmagtsregler om kommunal biproduktion og varetagelse af opgaver som accessorier til hovedopgaven, medmindre det ud fra vedtægtsbestemmelserne i øvrigt eller på andet grundlag kan fastslås, at formålsbestemmelsen må forstås snævrere.

Da der ikke i vedtægterne m.v. vedrørende Naturgas Syd er holdepunkter for, at fællesskabet skulle være afskåret fra at varetage sådanne opgaver, som må betrages som lovlig biproduktion i forbindelse med hovedproduktionen, må Naturgas Syd's eksportaktiviteter (Tyrkiet) herefter anses for i overensstemmelse med fællesskabets formålsparagraf.

Knud Enggaard